

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 22 Απριλίου 2015, με την εξής σύνθεση : Νικόλαος Αγγελάρας, Πρόεδρος, Φλωρεντία Καλδή, Ιωάννης Σαρμάς, Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Σωτηρία Ντούνη, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Μαρία Βλαχάκη και Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Γεωργία Μαραγκού, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ελένη Λυκεσά, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Χριστίνα Ρασσιά, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Μαυρουδή, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου και Βασιλική Προβίδη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένου του Γενικού Επιτρόπου Επικρατείας.

Για να αποφανθεί, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 108Α του π.δ. 1225/1981, επί του προδικαστικού ερωτήματος που υποβλήθηκε με την ...

απόφαση του ΙΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικά με την από την από ... (ΑΒΔ ...) έφεση του ..., ο οποίος εμφανίσθηκε στο ακροατήριο χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο,

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παρέστη με τον Νικόλαο Καραγιώργη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και

κ α τ ά της ... πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Με την έφεση ζητείται η ακύρωση της ως άνω πράξης, κατά το μέρος που η αναπροσαρμοσθείσα σύνταξη του εκκαλούντος ορίστηκε πληρωτέα από 1.5.2003 σύμφωνα με το άρθρο 60 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων και όχι από 1.7.2000 (ημερομηνία έναρξης ισχύος των διατάξεων του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 2838/2000).

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον εκκαλούντα, ο οποίος ζήτησε την πρόοδο της δίκης.

Τον αντιπρόσωπο του Υπουργού Οικονομικών, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και

Τον Επίτροπο Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από ... γνώμη του σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή του άρθρου 60 παρ.1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα στην επίδικη υπόθεση δεν παραβιάζει το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του εκκαλούντος ούτε προσβάλλει το δικαίωμα αυτού για σεβασμό της περιουσίας του και πρότεινε την παραπομπή της υπόθεσης για εκδίκαση στο ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τις Αντιπροέδρους Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Σωτηρία Ντούνη και Άννα Λιγωμένου, τις Συμβούλους Ελένη Λυκεσά και Αγγελική Μαυρουδή, που απουσίασαν λόγω κωλύματος, καθώς και τη Σύμβουλο Βασιλική Προβίδη που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Βιργινίας Σκεύη. Και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το νόμο:

1. Με την ... απόφαση του III Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου υποβλήθηκε στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου προδικαστικό ερώτημα, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 108Α του π.δ. 1225/1981, σχετικά με την εκκρεμή ενώπιόν του έφεση του ..., στρατιωτικού συνταξιούχου, κατά του Ελληνικού Δημοσίου και κατά της ... πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.) περί αναπροσαρμογής της σύνταξης του εκκαλούντος σύμφωνα με τα άρθρα 6 παρ. 1 περ. ζ' και παρ. 2 του ν. 2838/2000, σε συνδυασμό με το άρθρο 37 παρ. 2 του ν. 3016/2002, κατά το μέρος που η αναπροσαρμοζόμενη σύνταξη ορίσθηκε πληρωτέα από 1.5.2003, δηλαδή αναδρομικώς από τριετίας από την πρώτη του μήνα έκδοσης της ως άνω προσβαλλόμενης πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 60 παρ. 1 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (εφεξής «ΣΚ») και όχι από 1.7.2000 (ημερομηνία έναρξης ισχύος του ν. 2838/2000). Η προσβαλλόμενη πράξη

εκδόθηκε κατόπιν της ... απόφασης του II Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των πρακτικών της ... συνεδρίασης του Τριμελούς Συμβουλίου του Δικαστηρίου (άρθρο 2 του ν. 3068/2002, όπως ισχύει). Με την ανωτέρω απόφαση (...) έγινε δεκτή έφεση του ιδίου συνταξιούχου κατά της ... πράξης της 44^{ης} Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., με την οποία απορρίφθηκε η από ... αίτησή του για αναπροσαρμογή της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 2838/2000, ακυρώθηκε η ως άνω πράξη και αναπέμφθηκε η υπόθεση στην 44^η Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. για να κριθεί, ως προς τη συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων (άρθρο 49 του π.δ. 1225/1981), η αίτησή του για την αναπροσαρμογή της σύνταξής του, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις.

2. Από τη διάταξη του άρθρου 108Α παρ. 2 του π.δ. 1225/1981 (ΦΕΚ Α' 304), όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 69 του ν. 4055/2012 (ΦΕΚ Α' 51) και τιτλοφορείται «Άρθρο 108Α Πρότυπη δίκη - προδικαστικό ερώτημα», προκύπτει ότι, όταν Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου επιλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί με απόφασή του, η οποία δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

3. Στην προκειμένη περίπτωση το III Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου επιλαμβανόμενο της ανωτέρω εφέσεως έλαβε υπ' όψιν: α) ότι οι μισθολογικές προαγωγές των εν ενεργεία αξιωματικών και υπαξιωματικών, που θεσπίστηκαν

με τις διατάξεις των νόμων 2838/2000 (άρθρα 5, 6) και 3016/2002 (άρθρο 37), συνιστούν γενική αύξηση μισθών, η οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 3 και 5 του άρθρου 34 του ΣΚ, συνεπάγεται την αντίστοιχη αναπροσαρμογή της σύνταξης όσων αποχώρησαν από την υπηρεσία πριν από την έναρξη ισχύος των εν λόγω διατάξεων, με τις ίδιες ουσιαστικές προϋποθέσεις που χορηγούνται οι ως άνω μισθολογικές προαγωγές στους εν ενεργεία ομοιόβαθμους τους (ΕΣ Ολ. 814/2004, 839, 1013/2011, 961, 1433, 3461/2012, 2000/2013 κ.ά.), β) ότι η αναγνωριζόμενη κατά τα ανωτέρω αξίωση των συνταξιούχων στρατιωτικών για αναπροσαρμογή της σύνταξής τους, έχει ήδη γεννηθεί κατά το άρθρο 34 παρ. 3 του ΣΚ από το χρόνο θέσπισης των ως άνω μισθολογικών προαγωγών (1.1.2001 - άρθρο 5 ν. 2838/2000 και 1.7.2000 - άρθρο 6 ν. 2838/2000) και αποτελεί από τη γέννησή της στοιχείο της περιουσίας τους (ΕΣ Ολ. 4323/2013), κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («ΕΣΔΑ») και γ) ότι κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (ΕΣ Ολ. 2621/2009, III Τμ. 1451, 3319/2012, 3768/2013, 849, 2761/2014), όταν με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν καθορίζεται η αναπροσαρμογή σύνταξης του ενώπιόν του προσφεύγοντος στρατιωτικού συνταξιούχου αλλά η κρίση του Δικαστηρίου περιορίζεται στη διαπίστωση του παρανόμου χαρακτήρα της άρνησης της συνταξιοδοτικής διοίκησης να εξετάσει αίτηση περί αναπροσαρμογής σύνταξης σύμφωνα με τις διατάξεις των ν. 2838/2000 και 3016/2002 με την αιτιολογία ότι ο αιτών δεν υπάγεται σ' αυτές και χωρίς η διοίκηση να εξετάσει την ουσιαστική συνδρομή

των προϋποθέσεων των σχετικών διατάξεων, η δε υπόθεση αναπέμπεται στη διοίκηση κατ' άρθρο 49 του π.δ. 1225/1981 προς έκδοση της οικείας πράξης αναπροσαρμογής κατόπιν ελέγχου συνδρομής των ουσιαστικών προϋποθέσεων, τα οικονομικά αποτελέσματα της αναπροσαρμογής νομίμως, κατ' άρθρο 60 παρ. 1 του ΣΚ, ανατρέχουν έως τρία έτη αναδρομικώς από την πρώτη του μήνα έκδοσης της σχετικής πράξης αναπροσαρμογής.

4. Ακολούθως, το ΙΙΙ Τμήμα έκρινε ότι: α) η διάταξη του άρθρου 60 παρ. 1 του ΣΚ, ως έχει ερμηνευτεί και εφαρμόζεται στην ως άνω περίπτωση, δεν είναι συμβατή με το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής, καθόσον ο χρόνος στον οποίο ανατρέχουν τα οικονομικά αποτελέσματα της πράξης αναπροσαρμογής εξαρτάται από το χρόνο που χρειάζεται το Δικαστήριο για να εκδώσει την απόφασή του και στη συνέχεια η συνταξιοδοτική διοίκηση την οικεία πράξη αναπροσαρμογής ήτοι κριτήριο τυχαίο, απρόβλεπτο και εκτός του πεδίου επιρροής του συνταξιούχου (αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων («ΕΔΔΑ») της 6^{ης}.11.2008 Κοκκίνης κατά Ελλάδα, της 6^{ης}.11.2008 Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα και της 26^{ης}.6.2012 Κωσταδήμας κατά Ελλάδα), β) από το ίδιο το ακυρωτικό αποτέλεσμα της απόφασης του Τμήματος, που ανατρέχει στο χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης, προκύπτει ότι η διοίκηση, επιλαμβανόμενη εκ νέου της υποθέσεως, οφείλει, σεβόμενη το ακυρωτικό δεδικασμένο, να επανεξετάσει την υπόθεση στο χρόνο κατά τον οποίο εκδόθηκε η ήδη ακυρωθείσα πράξη και να αποκαταστήσει τη νομιμότητα από τον χρόνο αυτό, γ) επομένως, τα οικονομικά αποτελέσματα της πράξης αναπροσαρμογής

σύνταξης που εκδίδεται από τη διοίκηση σε περιπτώσεις όπως η επίδικη πρέπει να αναδράμουν μία τριετία από την πρώτη του μήνα έκδοσης της (αρχικής) πράξης του ΓΛΚ επί της σχετικής αίτησης του συνταξιούχου.

5. Ενόψει των ανωτέρω, το Τμήμα έκρινε ότι ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει επιλυθεί με προηγούμενη ad hoc απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, και δη μετά την έκδοση της 26/2010 απόφασης της Ολομέλειας (βλ. σκ. 9 κατωτέρω) και ότι πρέπει να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια, κατ' άρθρο 108^A παρ. 2 του π.δ. 1225/1981, προκειμένου αυτή να αποφανθεί σχετικά με το «αν η εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 60 παρ. 1 του ΣΚ στην περίπτωση που κατόπιν ακύρωσης από το αρμόδιο Τμήμα του Δικαστηρίου της άρνησης της συνταξιοδοτικής Διοίκησης να ενεργήσει νομίμως προς αναπροσαρμογή της σύνταξης συνταξιούχου στρατιωτικού κατ' εφαρμογή των διατάξεων των ν. 2838/2000 και 3016/2002, εκδίδεται πράξη αναπροσαρμογής της σύνταξής του, τα οικονομικά αποτελέσματα της οποίας, υπό την κρατούσα στη νομολογία του Δικαστηρίου ερμηνευτική εκδοχή της διάταξης του άρθρου 60 παρ. 1 του ΣΚ, ανατρέχουν έως τρία έτη από την πρώτη του μήνα έκδοσής της (πράξης αναπροσαρμογής), παραβιάζει το δικαίωμα παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και συγχρόνως προσβάλλει το δικαίωμα του συνταξιούχου στρατιωτικού για σεβασμό της περιουσίας του».

6. Κατόπιν τούτων και μετά την τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 108^A του π.δ. 1225/1981, το ως άνω προδικαστικό ερώτημα παραδεκτώς εισάγεται ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου.

7. Σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος «Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή τα συμφέροντά του, όπως ο νόμος ορίζει». Συναφώς, κατά το άρθρο 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που κυρώθηκε με το ν.δ/γμα 53/1974 (Α' 256) και έχει υπερνομοθετική ισχύ (άρθρ. 28 παρ. 1 του Συντάγματος), «Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)». Με τις προαναφερόμενες διατάξεις κατοχυρώνεται το δικαίωμα πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, το οποίο αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κράτους Δικαίου. Στο περιεχόμενο της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας εντάσσεται όχι μόνο η δυνατότητα πρόσβασης στο δικαστήριο και η εγγύηση μιας ορθής κρίσης από αυτό, αλλά και η κατοχύρωση της πρακτικής αποτελεσματικότητας («χρήσιμου αποτελέσματος») των ενδίκων βοηθημάτων καθόσον η πραγμάτωση του κράτους δικαίου στην πράξη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δυνατότητα πραγματικής και γρήγορης ικανοποίησης του ουσιαστικού δικαιώματος του προσφεύγοντα στα δικαστήρια από την έκδοση μιας ευνοϊκής για αυτόν δικαστικής απόφασης (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ McFarlane

κατά Ιρλανδίας 10.9.2010 σκ. 123, Burdon κατά Ρωσίας (No 2) 15.1.2009, σκ. 108). Παγίως δε γίνεται δεκτό από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι τα δικαιώματα που προστατεύονται από τη Σύμβαση είναι πρακτικά και αποτελεσματικά και όχι θεωρητικά (αποφ. ΕΔΔΑ, Artico κατά Ιταλίας 13.5.1980, σκ. 87, Soering κατά Ηνωμένου Βασιλείου 7.7.1989, σκ. 87).

8. Στο άρθρο 1 του (πρώτου) Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ ορίζεται: «Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού, ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύι νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων». Με τις προεκτεθείσες διατάξεις κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, το οποίο επιτρέπεται να την στερηθεί μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας. Στην έννοια της περιουσίας, περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως», καθώς και τα κεκτημένα «οικονομικά συμφέροντα». Καλύπτονται, επομένως, με τις διατάξεις αυτές και τα ενοχικά δικαιώματα και, ειδικότερα, απαιτήσεις, είτε έχουν αναγνωρισθεί με δικαστική ή διαιτητική απόφαση είτε έχουν απλώς γεννηθεί κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον μέχρι τον χρόνο της προσφυγής στο δικαστήριο δίκαιο, ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικά (βλ. αποφ.

ΕΔΔΑ, Pressos Compania Naviera S.A. και λοιποί κατά Βελγίου 20.11.1995, σκ. 28, Ιχτιγιάρογλου κατά Ελλάδας 19.6.2008, σκ. 49-50, ΕΣ Ολ. 987, 989/2015, 2705/2014, 3023, 441/2012 κ.ά). Στην ως άνω προστατευόμενη περιουσία, και υπό τις προϋποθέσεις που θέτει το εσωτερικό δίκαιο, εντάσσεται και το δικαίωμα παντός ενδιαφερομένου για λήψη σύνταξης και κοινωνικοασφαλιστικών εν γένει παροχών. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση που ένα συμβαλλόμενο Κράτος θεσπίζει νομοθεσία, η οποία με τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, προβλέπει την αυτόματη καταβολή μιας κοινωνικής παροχής – ανεξάρτητα από το αν η χορήγησή της εξαρτάται ή όχι από την προηγούμενη καταβολή εισφορών – η νομοθεσία αυτή γεννά ένα περιουσιακό συμφέρον το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου, για τα άτομα που πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει (αποφ. ΕΔΔΑ, Αντωνακόπουλος κ.α. κατά Ελλάδος της 14.12.1999, Γεωργιάδης κατά Ελλάδος 28.3.2000, Κοκκίνης κατά Ελλάδας ο.π., Ρεβελιώτης κατά Ελλάδας ο.π., Πρακτικά 10^{ης} Γεν. Συν. Ολ. ΕΣ της 24.2.1999, Ολ. ΕΣ 2274/1997, ΣτΕ 2032/2009, 527/2009, 3739/1999, Ολ. Α.Π. 104/2009). Περαιτέρω, εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη να αξιολογήσει τους λόγους δημοσίας ωφέλειας, οι οποίοι μπορούν να δικαιολογήσουν επέμβαση σε περιουσιακής φύσης αγαθό, κατόπιν στάθμισης παραμέτρων πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής φύσης, αρκεί η εκτίμηση αυτή να μην στερείται προδήλως λογικής βάσης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ, James κατά Ηνωμένου Βασιλείου 21.2.1986, σκ. 43, National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society et Yorkshire et Yorkshire Building Society κατά Ηνωμένου Βασιλείου 23.10.1997, σκ. 80, Sud Parisienne de Construction κατά

Γαλλίας 11.2.2010, σκ. 36, ΕΣ 989/2015, 2705/2014). Σε κάθε όμως περίπτωση επέμβασης στην περιουσία, πρέπει να τηρείται δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στις απαιτήσεις αφενός του γενικού συμφέροντος και αφετέρου του σεβασμού της περιουσίας των προσώπων, ενώ απαιτείται να πληρούνται και οι όροι της αρχής της αναλογικότητας (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ, Sporrang et Lönnroth κατά Σουηδίας 23.9.1982, σχ. 69, Sud Parisienne de Construction κατά Γαλλίας 11.2.2010, σκ. 41, Αποστολάκης κατά Ελλάδας της 22.10.2009, σκ. 37). Χρονικοί περιορισμοί περιουσιακών δικαιωμάτων στο βαθμό που υπηρετούν την ασφάλεια δικαίου κατά την εκκαθάριση των υποθέσεων (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Stubbings και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 20.11.1995, σκ. 68-69, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδας, ο.π. σκ. 29, Κοκκίνης κατά Ελλάδας, ο.π. σκ. 31) ή, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις, εφ' όσον εξυπηρετούν το ευρύτερο δημοσιονομικό συμφέρον κρατικών φορέων σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαχείριση των δημοσίων εσόδων και την συνέχεια της δημόσιας υπηρεσίας (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Γιαβή κατά Ελλάδας της 6.1.2005 σκ. 48, Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδας της 15.4.2014 σκ. 38 και 39.) και όχι απλώς το στενώς εννοούμενο ταμειακό συμφέρον (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Μεϊδάνης κατά Ελλάδος 22.5.2008, σκ. 31, ΕΣ Ολομ. 3023, 441/2012) συνιστούν κατ' αρχήν εύλογους περιορισμούς των περιουσιακών δικαιωμάτων και αξιώσεων και δεν αντίκεινται στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Απαιτείται όμως το σημείο αφετηρίας ή λήξης των προθεσμιών (dies a quo) από τις οποίες εξαρτάται η ικανοποίηση ενός γεγενημένου περιουσιακού δικαιώματος να ορίζεται σαφώς και να συνδέεται με συγκεκριμένα και αντικειμενικά γεγονότα, όπως η κατάθεση

μίας αίτησης ή η άσκηση ενδίκου βοηθήματος από τον ενδιαφερόμενο και όχι από γεγονότα τυχαία και απρόβλεπτα τα οποία βρίσκονται εκτός του πεδίου επιρροής του (ΕΔΔΑ Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, ο.π. σκ. 32).

9. Στο άρθρο 60 παρ. 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007, Α' 210) ορίζεται: «Δεν επιτρέπεται σε καμιά ανεξάρτητα περίπτωση ν' αναγνωρισθούν αναδρομικά σε βάρος του Δημόσιου Ταμείου οικονομικά δικαιώματα από συντάξεις για χρονικό διάστημα πέρα των τριών ετών από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση». Με τη διάταξη αυτή θεσπίζεται χρονικός περιορισμός ως προς την αναδρομή των οικονομικών αποτελεσμάτων των εκτελεστών πράξεων ή αποφάσεων των αρμοδίων οργάνων της συνταξιοδοτικής διοίκησης (Διευθύνσεις Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ή Επιτροπή Ελέγχου Πράξεων Κανονισμού Συντάξεων πριν την κατάργησή της με την παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4151/2013, Α' 103), με τις οποίες, κατόπιν ουσιαστικής κρίσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ήτοι των αναγκαίων προϋποθέσεων του νόμου για τον προσδιορισμό αυτού, κανονίζεται ή αναπροσαρμόζεται ήδη κανονισθείσα σύνταξη οριστικά στο διοικητικό επίπεδο. Έχει δε κριθεί από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου (αποφ. 26/2010, 166/2010, 963/2010, 1587/2011, 3023/2012, 4319/2013, 2234/2014) υπό το φως της νομολογίας του ΕΔΔΑ, ότι στην περίπτωση που με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ακυρώνεται ή μεταρρυθμίζεται οριστική πράξη ή απόφαση της συνταξιοδοτικής διοίκησης με την οποία κρίνεται επί της ουσίας το συνταξιοδοτικό δικαίωμα, αφετηρία του χρονικού σημείου (*dies a quo*) της τριετούς αναδρομής αποτελεί η

πρώτη του μήνα έκδοσης της ακυρούμενης ή μεταρρυθμιζόμενης, με την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πράξης, με την οποία η συνταξιοδοτική διοίκηση παρά το νόμο δεν αναγνώρισε την ένδικη συνταξιοδοτική αξίωση (με όριο το χρόνο θεμελίωσης του σχετικού συνταξιοδοτικού δικαιώματος) και όχι ο χρόνος έκδοσης των αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά την άσκηση της δικαιοδοσίας του, όπως γινόταν μέχρι τότε δεκτό. Η σταθερότητα αυτή της αφετηρίας της αναδρομικής έκτασης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και της αντίστοιχης αξίωσης κατά του Δημοσίου αποβλέπει στην ακριβή αποτύπωση των δημοσιονομικών στοιχείων, βάσει των οποίων καταρτίζεται ο Κρατικός Προϋπολογισμός και επομένως στην τήρηση της αρχής της ακριβείας του Προϋπολογισμού, δηλαδή εξυπηρετεί το ευρύτερο δημοσιονομικό συμφέρον του Δημοσίου σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαχείριση των δημοσίων εσόδων και όχι απλώς το στενώς εννοούμενο ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου με τον περιορισμό των οικονομικών διεκδικήσεων που εγείρονται εις βάρος του. Ως εκ τούτου, με την ανωτέρω διάταξη δεν εισάγεται προνόμιο υπέρ του Δημοσίου με τη μορφή θεσπίσεως υπέρ αυτού τριετούς παραγραφής, ούτε ιδιόμορφος περιορισμός της οικονομικής ωφέλειας του συνταξιούχου, αλλά θεσπίζεται γενικός, αντικειμενικός και εύλογος περιορισμός της αναδρομικής έκτασης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος που απονέμει ο νόμος συμβατός προς την υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (Ολ. ΕΣ 166/2010, 1587/2011) και προς τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1, 20 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος. Και τούτο διότι η αφετηρία της αναδρομικής έκτασης του δικαιώματος δεν συνδέεται με τυχαία

και απρόβλεπτα γεγονότα κείμενα εκτός του πεδίου επιρροής του ενδιαφερομένου, όπως ή μη έγκαιρη έκδοση της διοικητικής πράξεως κανονισμού ή αναπροσαρμογής της συντάξεως, λόγω ενδεχομένης αμέλειας της διοικήσεως, αλλά συνδέεται με συγκεκριμένα γεγονότα, εντός του πεδίου επιρροής του συνταξιούχου όπως είναι η κατάθεση της αίτησης κανονισμού ή αναπροσαρμογής της σύνταξής του και η έγκαιρη από τον επιμελή δικαιούχο άσκηση των προβλεπόμενων από το νόμο ενδικοφανών ή ενδίκων βοηθημάτων κατά της απόρριψης του αιτήματός του από τα αρμόδια όργανα του Γ.Λ.Κ., η οποία (απόρριψη) σε κάθε περίπτωση τεκμαίρεται ότι συντελείται μετά πάροδο τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης στο Γ.Λ.Κ. ή ένστασης στην Επιτροπή Ελέγχου Πράξεων Κανονισμού Συντάξεων του Γ.Λ.Κ. (ΕΣ Ολ. 26/2010, 166/2010 όπου και μειοψηφία, 1587/2011, 3023/2012, 4319/2013 κ.ά.)

10. Με τις διατάξεις των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 και 37 του ν. 3016/2002, οι οποίες άρχισαν να ισχύουν από 1.7.2000, 1.1.2001 και 1.7.2002, αντίστοιχα, θεσπίσθηκε νέο σύστημα μισθολογικών προαγωγών για τους εν ενεργεία στρατιωτικούς. Από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΣ Ολ. 814/2004, 839, 1013/2011, 961, 1433, 3461/2012, 2000/2013 κ.ά.) κρίθηκε ότι το σύστημα μισθολογικών προαγωγών που θεσπίσθηκε με τα ανωτέρω νομοθετήματα εφαρμόζεται από της ισχύος των οικείων διατάξεων, δυνάμει του άρθρου 34 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, και στους συνταξιούχους στρατιωτικούς. Επομένως, από της ισχύος των διατάξεων των ανωτέρω νόμων 2838/2000 και 3016/2002 γεννήθηκαν υπέρ των συνταξιούχων στρατιωτικών, οι οποίοι υπάγονταν στις ρυθμίσεις αυτών, δικαιώματα κατά την έννοια του άρθρου

1 του Πρόσθετου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (ΕΣ Ολ. 4323/2013). Σημειωτέον ότι νομοθετικώς το θέμα ρυθμίστηκε το πρώτον με το άρθρο 8 του ν. 3408/2005 (Α' 272), με το οποίο ορίστηκε ότι συντάξεις των στρατιωτικών που εξήλθαν της Υπηρεσίας μέχρι 30.6.2002 αναπροσαρμόζονται από 1ης Οκτωβρίου 2005 οίκοθεν από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Συντάξεων του Γ.Λ.Κ., σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 και 37 του ν. 3016/2002, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, ότι η διαφορά θα αρχίσει να καταβάλλεται στους συνταξιούχους στρατιωτικούς για τις συντάξεις που δικαιούνται από 1^{ης} Οκτωβρίου 2005 και επιπλέον ότι το καταβλητέο ποσό θα καλύπτει ποσοστό μόνο της συνολικής διαφοράς το οποίο θα αυξάνεται τμηματικά μέχρι της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2007 σύμφωνα με το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα.

11. Κατά τα γνωστά στο Δικαστήριο από άλλες δικαστικές ενέργειες, στρατιωτικοί συνταξιούχοι (όπως ο εκκαλών) με αιτήσεις τους προς το Γ.Λ.Κ. ζήτησαν την αναπροσαρμογή των συντάξεών τους με βάση τις μισθολογικές διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002. Οι αιτήσεις αυτές απορρίφθηκαν με την αιτιολογία ότι οι διατάξεις των ανωτέρω νομοθετημάτων αφορούν μόνο τους ενεργεία στρατιωτικούς και όχι όσους αποχώρησαν από την υπηρεσία σε χρόνο προγενέστερο της ισχύος τους. Το ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επιλαμβανόμενο εφέσεων στρατιωτικών συνταξιούχων κατά των ως άνω απορριπτικών πράξεων, εξέδωσε μια σειρά αποφάσεων (οι οποίες στη συνέχεια επικυρώθηκαν από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου), με τις οποίες, αφού επιλύθηκε το ανακύψαν νομικό ζήτημα, ότι, δηλαδή, με τις διατάξεις των

ανωτέρω νόμων επέρχεται ουσιαστικώς αύξηση του συντάξιμου μισθού που αντανακλάται και στις συντάξεις όσων αποχώρησαν από την υπηρεσία πριν από την έναρξη ισχύος των διατάξεων αυτών, ακυρώθηκαν οι προσβαλλόμενες πράξεις και αναπέμφθηκαν οι υποθέσεις στην αρμόδια διεύθυνση του Γ.Λ.Κ., προκειμένου να κριθεί επί της ουσίας το ως άνω αίτημα των εκκαλούντων, «ως μη δυναμένου του δικαστηρίου να κρίνει το πρώτον επί της συνδρομής των προϋποθέσεων αναπροσαρμογής συντάξεων, ως προς τις οποίες δεν είχε κρίνει η διοίκηση» κατ' επίκληση του άρθρου 49 του π.δ. 1225/1981. Σε συμμόρφωση με τις αποφάσεις αυτές η αρμόδια Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. εξέτασε κατ' ουσίαν το δικαίωμα των στρατιωτικών συνταξιούχων και εφόσον συνέτρεχαν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις των ανωτέρω διατάξεων, εξέδωσε τροποποιητικές πράξεις, όπως η εκκαλουμένη, με τις οποίες αναπροσαρμόστηκε η σύνταξη αυτών κατ' εφαρμογή των άρθρων 5 και 6 του ν. 2838/2000 και 37 του ν. 3016/2012, ορίζοντας ως αφετηρία της τριετούς αναδρομής των οικονομικών αποτελεσμάτων την πρώτη του μήνα έκδοσης των πράξεων αυτών.

12. Όπως εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 60 παρ.1 του Σ.Κ. από τη συνταξιοδοτική διοίκηση, σε περιπτώσεις ως η ως άνω περιγραφόμενη, έχει ως αποτέλεσμα τα οικονομικά αποτελέσματα της πράξης αναπροσαρμογής που εκδίδεται σε συμμόρφωση προς ακυρωτική απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου να αναδράμουν μια τριετία από την πρώτη του μήνα που επιλαμβάνεται η συνταξιοδοτική διοίκηση μετά την δικαστική απόφαση εκδίδοντας την οικεία πράξη αναπροσαρμογής. Με αυτόν τον τρόπο, όμως, η ικανοποίηση των ήδη γεγεννημένων (από την έναρξη ισχύος των νόμων 2838/2000 και 3016/2002)

συνταξιοδοτικών αξιώσεων (ΕΣ Ολ. 4323/2013) εξαρτάται από το τυχαίο, απρόβλεπτο και εκτός του πεδίου επιρροής του στρατιωτικού συνταξιούχου γεγονός του χρόνου που απαιτείται για την έκδοση της δικαστικής απόφασης με την οποία ακυρώνεται η αρχική άρνηση της Διοίκησης περί υπαγωγής του στις διατάξεις των ανωτέρω νόμων, του χρόνου που απαιτείται, ενδεχομένως, για να ολοκληρωθεί η ενώπιον του Τριμελούς Συμβουλίου διαδικασία συμμόρφωσης που προβλέπεται από το άρθρο 2 του ν. 3068/2002 (σε περίπτωση που η Διοίκηση δεν συμμορφώνεται αμέσως προς την απόφαση του Τμήματος, όπως συνέβη στην επίδικη υπόθεση) και τελικά του χρόνου που απαιτείται για να εκδώσει η αρμόδια Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. την πράξη με την οποία αναπροσαρμόζει τη σύνταξη συμμορφούμενη προς την ακυρωτική απόφαση του Τμήματος. Επισημαίνεται δε ότι ο χρόνος αυτός ενέργειας της διοικήσεως δυνατόν να υπερβαίνει την τριετία από τη γένεση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος ή να εκτείνεται σε χρονικό σημείο που ήδη καλύπτεται από το ν. 3408/2005 δηλαδή σε χρόνο κατά τον οποίο ο συνταξιούχος ήδη έχει λάβει, με νομοθετική ρύθμιση (άρθρο 8 του ν. 3408/2005), την προσαύξηση και συνεπώς ουδέν οικονομικό όφελος προκύπτει από την όλη διαδικασία για τον δικαιωθέντα.

13. Υπό το φως των νομολογιακών δεδομένων που τίθενται με την έκδοση των καταδικαστικών για την Ελλάδα αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Κοκκίνης κατά Ελλάδας οπ. σκ. 34, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδας ο.π. σκ. 32-33 και Κωσταδήμας κατά Ελλάδας ο.π. σκ. 29), με την κατά τα ανωτέρω εφαρμογή του άρθρου 60 παρ.1 του Σ.Κ.,

σε περιπτώσεις όπως η επίδικη, προσβάλλεται το δικαίωμα του εκκαλούντος στο σεβασμό της περιουσίας του και διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των επιταγών του γενικού συμφέροντος που επιδιώκεται με την εν λόγω διάταξη (σκέψη 9) και της προστασίας του δικαιώματος του συνταξιούχου, στο οποίο επιβάλλεται δυσανάλογος περιορισμός σε σχέση με τον υπηρετούμενο σκοπό. Ενίοτε δε, όταν η αναδρομική έκταση των οικονομικών αποτελεσμάτων εκτείνεται σε χρονικό σημείο που ήδη καλύπτεται από το ν. 3408/2005 επέρχεται ολοσχερής κατάλυση του περιουσιακού του δικαιώματος.

14. Επιπλέον, σε περιπτώσεις όπως η επίδικη, η δικαστική προστασία στερείται της πρακτικής αποτελεσματικότητάς της και περιορίζεται δυσανάλογα ή (και) καθίσταται κενό περιεχομένου το ατομικό δικαίωμα για παροχή έννομης προστασίας, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Συντάγματος και τις συναφείς διατάξεις του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, εφόσον η ικανοποίηση του ουσιαστικού δικαιώματος του προσφεύγοντος (που συνίσταται στην αναπροσαρμογή της σύνταξής του), για το οποίο προσέφυγε στο δικαστήριο και δικαιώθηκε με ευνοϊκή δικαστική απόφαση, αναιρείται, όταν, μετά την επαναφορά της υπόθεσής του στη διοίκηση για ουσιαστική κρίση του δικαιώματός του σε συμμόρφωση προς τη δικαστική απόφαση, η διοίκηση εκδίδει πράξη με περιορισμένες ή καθόλου δημοσιονομικές συνέπειες για λόγους τυχαίους και συμπτωματικούς, κείμενους εκτός της σφαίρας επιρροής του προσφεύγοντος. Το έλλειμμα δε αυτό στη δικαστική προστασία δεν αναπληρώνεται από τη δυνατότητα που έχει ο συνταξιούχος να ζητήσει

αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από τη στέρηση της αυξημένης σύνταξής του για το πέραν της (κατά τα ως άνω αφετηριαζόμενης) τριετίας χρονικό διάστημα, εγείροντας την αγωγή του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. Και τούτο διότι εκείνος ο οποίος άσκησε ένδικο βοήθημα από τη φύση του ικανό να θεραπεύσει άμεσα και όχι κατά έμμεσο τρόπο την επίδικη κατάσταση δεν υποχρεούται να εξαντλήσει άλλα ένδικα βοηθήματα για να ικανοποιηθεί συμπληρωματικά ή καθ' ολοκληρίαν προσφεύγοντας εκ νέου ενώπιον των δικαστηρίων χάνοντας χρόνο και χρήμα προκειμένου να αξιώσει τα ποσά που αντιστοιχούσαν στα αναπροσαρμοσθέντα ποσά της σύνταξής του, όταν η επίδικη κατάσταση μπορεί να θεραπευτεί με μία δίκη (αποφ. ΕΔΔΑ, Μανουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδα, 26.9.1996, σκ. 33, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, ο.π. σκ. 37, Κωσταδήμας και λοιποί κατά Ελλάδα ο.π, σκ. 25).

15. Κατόπιν τούτων, το Δικαστήριο κρίνει κατά πλειοψηφία ότι, ο τρόπος με τον οποίο η Διοίκηση καθόρισε την *dies a quo* της τριετούς αναδρομής του άρθρου 60 παρ. 1 του ΣΚ στην επίδικη περίπτωση, παραβιάζει το δικαίωμα παροχής αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του εκκαλούντος στρατιωτικού συνταξιούχου και συγχρόνως προσβάλλει το δικαίωμα αυτού για σεβασμό της περιουσίας του και διαρρηγνύει τη δίκαιη ισορροπία που πρέπει να υφίσταται μεταξύ της προστασίας της περιουσίας και των επιταγών του γενικού συμφέροντος και επομένως δεν είναι συμβατή με το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής

16. Επομένως, όταν η Διοίκηση αναπροσαρμόζει τη σύνταξη στρατιωτικού συνταξιούχου συμμορφούμενη με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία (α) ακυρώνεται η αρχική άρνηση της διοίκησης να εφαρμόσει τις μισθολογικές προαγωγές των νόμων 2838/2000 και 3016/2002 σε στρατιωτικούς συνταξιούχους που είχαν ήδη συνταξιοδοτηθεί κατά την έναρξη ισχύος των νόμων αυτών, λόγω της, κατά τη διοίκηση, μη κατ' αρχήν υπαγωγής του εκκαλούντος στρατιωτικού συνταξιούχου στις διατάξεις των ως άνω νόμων και (β) αναπέμπεται η υπόθεση, κατ' άρθρο 49 του π.δ. 1225/1981, για να κριθούν το πρώτον οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, αφετηρία της τριετούς αναδρομής των οικονομικών αποτελεσμάτων της πράξης αναπροσαρμογής πρέπει να οριστεί η ημερομηνία έκδοσης της (αρχικής) πράξης με την οποία απορρίφθηκε το αίτημα του εκκαλούντος περί υπαγωγής του στις διατάξεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, έστω και αν με την πράξη αυτή δεν έγινε ουσιαστική κρίση του δικαιώματος του συνταξιούχου. Και τούτο διότι, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομη άρνηση της διοίκησης να υπαγάγει τον συνταξιούχο στις εφαρμοστέες διατάξεις των ν. 2838/2000 και 3016/2002, αυτό το χρονικό σημείο θα αποτελούσε την αφετηρία της τριετούς αναδρομής. Εξ άλλου το χρονικό αυτό σημείο συνδέεται με συγκεκριμένα και αντικειμενικά γεγονότα, όπως η κατάθεση της αίτησης αναπροσαρμογής της σύνταξης και η έγκαιρη από τον επιμελή συνταξιούχο άσκηση των προβλεπόμενων ενδικοφανών ή ένδικων βοηθημάτων κατά της απόρριψης (ρητής ή σιωπηρής) του αιτήματός του από τα αρμόδια όργανα του Γ.Λ.Κ..Και τούτο διότι εντός τριμήνου από την υποβολή

της αιτήσεως η Διοίκηση οφείλει να απαντήσει άλλως τεκμαίρεται σιωπηρώς απορριφθείσα η αίτηση και η τεκμαιρόμενη σιωπηρή απόρριψη μπορεί να προσβληθεί με το ένδικο μέσο της έφεσης ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. ΕΣ Ολ. 1095/2013, 1756/2010, 166/2010, 1720/2009, 2159/2006).

17. Μειοψήφησαν τα μέλη του Δικαστηρίου Γεώργιος Βοΐλης, Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Βασιλική Ανδρεοπούλου και Μαρία Αθανασοπούλου, τα οποία εξέθεσαν τα ακόλουθα: Με το άρθρο 60 παρ. 1 του Σ.Κ. περιορίζεται μόνο ο χρόνος της αναδρομικής καταβολής συντάξεων και όχι το ίδιο το ουσιαστικό συνταξιοδοτικό δικαίωμα, όπως αυτό εννοείται στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Κατά την έννοια δε της ίδιας ως άνω διάταξης (άρθρο 60 παρ. 1), ως πράξη ή απόφαση, η έκδοση της οποίας καθορίζει τη χρονική αφετηρία της τριετίας, είναι αυτή που κανονίζει ή αναπροσαρμόζει τη σύνταξη, κατόπιν ουσιαστικής κρίσης περί των αναγκαίων νομίμων προϋποθέσεων για τον προσδιορισμό του συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Από την έκδοση της τελευταίας αυτής πράξης εξαρτάται και ο χρονικός ορίζοντας της αναδρομικής καταβολής της αναπροσαρμοσθείσας σύνταξης. Τέτοια πράξη στην επίδικη περίπτωση είναι αυτή που εκδίδεται από τη συνταξιοδοτική Διοίκηση μετά την έκδοση της απόφασης του Τμήματος, με την οποία ακυρώνεται η αρχική άρνηση της Διοίκησης περί υπαγωγής των στρατιωτικών συνταξιούχων στις ρυθμίσεις των νόμων 2838/2000 και 3016/2002, καθόσον με την αρχική αυτή πράξη ουδεμία κρίση γίνεται περί των ουσιαστικών προϋποθέσεων του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του συνταξιούχου. Ο εν λόγω περιορισμός κατά τα παγίως κριθέντα από την

Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν αντίκειται σε συνταγματική ή υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη, ενώ, περαιτέρω, από τον περιορισμό αυτόν δεν κωλύεται η άσκηση αγωγής για καταβολή αποζημίωσης σε συνταξιούχο του Δημοσίου, κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. (βλ. αποφ. Ολ. Ελ. Συν. 1507/2005, 2414/2007, 1404/2010). Ειδικότερα, σύμφωνα με τη διαμορφωθείσα ήδη από το 2005 από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου νομολογία (ΕΣ Ολ. 1505-1509/2005, 1478/2006, 338, 1132/2007, 1351/2008, 303/2009, 1726/2010 κ.ά.), για τις αξιώσεις συνταξιούχου για το προγενέστερο της τριετίας χρονικό διάστημα αυτός δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από τη στέρηση της αυξημένης σύνταξής του για το χρονικό αυτό διάστημα, εγείροντας την αγωγή του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., η οποία αποτελεί συμπλήρωμα της παρεχόμενης σ' αυτόν δικαστικής προστασίας, ώστε να πετύχει την πλήρη αποκατάσταση της ζημίας που υφίσταται στην περιουσία του από τη στέρηση της αυξημένης σύνταξής του, κατά το πέραν της τριετίας χρονικό διάστημα. Επομένως, κατά τη γνώμη της μειοψηφίας νομίμως με την εκκαλούμενη πράξη ορίζεται ως αφετηρία του χρόνου αναδρομής η πρώτη του μήνα έκδοσής της.

18. Κατόπιν τούτων, το Δικαστήριο κρίνει ότι, μετά την επίλυση των ζητημάτων που του τέθηκαν με το ως άνω προδικαστικό ερώτημα, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί προς περαιτέρω εκδίκαση στο ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 108^Α παρ. 2 του π.δ. 1225/1981).

Δια ταύτα

Επιλύει τα τεθέντα με το προδικαστικό ερώτημα ζητήματα, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Παραπέμπει την υπόθεση στο ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 10 Ιουνίου 2015.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΓΓΕΛΑΡΑΣ

ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΣΚΕΥΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 13 Απριλίου 2016.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ